

Nooit heeft hij ook niet na de Synode van Utrecht, verklaard, dat de uiteenzetting van de daar behandelde leerpunten niet was in overeenstemming met Gods Woord. Zijn prediking mocht in sommige kerken in 't bijzonder het bevindelijk leven, naar men zei, op den voorgrond stellen, toch was er nooit op te merken een bepaald afwijkende meening. En nu... dit besluit. Inderdaad, dit bevreemdt. In de hoogste mate. Want de Wisse kent zijn belijdenis door en door, die hem zegt, dat het is tegen de ordinantie Gods, zich af te scheiden van de kerk. Dit zal zelfs een „hoog bezoek in geheimnisvolle uren“ niet te niet doen. Ook deze tekstkeuze in haar gansch bijzondere intimitie is voor deze ure bevreemdend. Hoe hebben wij het met hem? Voor wij zijn verantwoording gehoord hebben, past het ons niet eenig ander oordeel te vellen dan: een zeer bevreemdend besluit.

Prof. Bouwman in „De Bazuin“:

Dit besluit van Dr. Wisse doet ons zeer leed, zoowel voor hem zelf als voor de Gereformeerde Kerken. Ongetwijfeld zullen weder allerlei critici komen met de gewone doch onware beschuldiging, dat de Gereformeerde Kerken lijden aan dogmatische versteening, dat het geestelijke leven niet hoog staat, en dat de predikers, die naast een goede uitlegging ook de praktijk der godzaligheid voorstaan en verkondigen, niet in eere zijn. Wij kennen die beschuldiging, die echter geheel bezijden de waarheid is. Het doet ons leed ook voor Dr. Wisse zelf, dien wij als prediker hoog waardeerden, omdat wij het verbroken van de gemeenschap met een kerk, die trouw wenscht te staan op den bodem van Gods Woord en de Gereformeerde belijdenis, een groote zonde achten.

„De Rotterdammer“ citeert uit „De Zeeuw“:

„En zijn opvoeding in de Kruiskerk door leeraren als Kenhemans en Oosten was stellig in de Gereformeerde lijn; daar zal wel niemand, die deze beiden gekend heeft aan twijfelen“.

Dr. Renting in de „Geldersche Kerkbode“:

Maar één ding is ons een raadsel. Dr. W. heeft 22 jaar lang vele Kerken gediend. Jaren lang heeft hij den Catechismus, ook Zondag 27, behandeld en verklaard. Honderden kinderen heeft hij gedoopt met het formulier van den H. Doop. Voor de Calvinistische wetenschap trad hij in tal van vergaderingen als kampvechter op. Voor de Theol. School en Vrije Universiteit, welke beide de Geref. verbondste doceren, leidde hij menigmaal bidstonden.

Nooit heeft hij iets ervan laten blijken, althans niet in het publiek, dat hij gravamina had!

Zoo bediende hij 22 jaar lang het Woord; zoo zocht hij 22 jaar lang het volk, liefst veel volk, voor de Geref. waarheid te winnen!

En nu komt plotseling de mededeeling, dat hij van den beginne aan grondideeën had, welke afwijken van de leer, die in de Geref. Kerken geleerd wordt en waarmee hij meer dan ééns zijn instemming heeft betuigd.

Hoe men zóó jaren lang den ambtelijken arbeid in de Kerken heeft kunnen zoeken en met een vrije consciëntie op den kansel heeft kunnen staan, is ons een raadsel!

De „Dordrechtse Kerkbode“:

Wat heeft er zich in Dr. Wisse, die 22 jaar lang voor allerlei prijzen, 't land doorreisde om te vermanen, te vertroosten en aan te vuren, in dien tijd een lang proces ontwikkeld en wat is dat proces uitgeleefd op een leelijk abces!

„Friesch Kerkblad“:

We hebben niets gehoord van de bezwaren van Dr. Wisse. Van geene enkele kerkelijke vergadering is bericht, dat hij bezwaren heeft ingebracht tegen wat volgens zijne meening misstanden in ons kerkelijk leven zijn.

We hebben recht, te weten, wat er niet is, zooals het behoort; wat er te zeggen is tegen de algemeene Verbondsopvatting, opdat we ons kunnen herzien en verweren.

Maar te doen, als Dr. Wisse doet, gaat toch tegen alles in: „Ik gevoel me niet meer thuis, ik neem ontslag, en niemand heeft daarover iets te zeggen“.

Dat is voor mijn besef voorloopig niets anders, dan vrijwillige, moedwillige verlaten van den Dienst, door den Koning der Kerk opgelegd.

En daarom kan 't niet anders, dan van Dr. Wisse verwachten een nadere toelichting van dit besluit. Wanneer 't het eindpunt is in een proces, dat 22 jaren duurde, zal het Dr. Wisse niet moeilijk vallen, zijne beslissing helder te argumenteeren.

Dr. Wisse verricht een publieke daad, die ook publiek moet verantwoord.

Wat we er nu van weten, is hoogst onbevredigend.

Van Dr. Wisse hoorde men soms vreemde dingen, maar zoo iets vreemds toch nog nooit.

Verhoogd zelfbewustzijn bij de predikanten.

Nu ik het toch over predikanten en preeken heb, moet ik toch ook even een blik naar buiten werpen. Zoals men weet is er een Bond van Nederlandsche Predikanten opgericht, waartoe, voor zoover ik weet, gelukkig geen predikant onzer gereformeerde kerken behoort. Hij zou daarin niet op zijn plaats zijn. Men leze maar eens in „De Hervorming“ het verslag van de causerie, welke Dr. Boer, secretaris van den Bond, hield over „Bondsperspectieven“.

De behoefte aan verhooging van de maatschappelijke erkenning, invloed en beteekenis van ons ambt en onzen arbeid is de geestelijke achtergrond, die de salarisactie mogelijk heeft gemaakt en haar tevens

verklaart. Zij is een vrucht van de in den Bond openbaar geworden solidariteit, maar niet de eenige. Die solidariteit in den Bond heeft ook geleid tot een verhoogd zelfbewustzijn bij de predikanten. En daaraan was geestelijke behoefte. Wij predikanten, waren maar al te vaak min of meer verlegen met ons zelf. Wij bevonden ons niet zelden in kringen en onder omstandigheden, dat wij het eenigzins als een gene gevoelden, dat wij predikant waren. Dat wij negatief gevoelden ons ambt eenigzins te verontschuldigen, in ieder geval dat ambt maar liefst zoo weinig mogelijk lieten uitkomen. Ook hierin is door de actie van den Bond verandering gekomen. Nu wij ons als „stand“, als groep van geestelijke werkers hebben georganiseerd, zijn wij ons zelf meer gaan voelen. En het gaat hier niet om persoonlijke eerbied. De adoratie van den predikant, die in vroeger tijden zoo menig ambtsdrager tot een ongenietbaar mensch maakte, begeren wij niet. Die adoratie kennen wij, althans in onze vrijzinnige kringen, zoo goed als in het geheel niet meer en zij zal ook wel nooit meer terug komen. Gelukkig! Maar juist omdat wij de adoratie van den persoon van den predikant niet willen, mogen en moeten wij eischen eerbied, erkenning, waardeering van ons ambt en ons werk, omdat dat ambt ons heilig is en wij ons werk van groot belang achten voor heel de mensche lijke samenleving. Welnu, het is de actie van den Bond die onzen mood heeft verhoogd om die erkenning en waardeering te eischen. Wij willen niet langer, dat men ons als „stand“ als een quantiteit negatieve beschouwt. Wij willen niet langer als menschen zonder ruggegraat ons zoetsappig onderwerpen aan allerlei dwaze tradities en usances, die ons ambt omhoog halen en ons werk verlammen. Wij willen niet langer ons geestelijk werk verrichten voor een looi. (10 voor een spreekbeurt, als wij f8.50 onkosten hebben voor reis en verblijf. Wij hebben tegen een geweldigen stroom op te roeien als wij ons ambt en ons werk weer tot behoorlijke erkenning en waardeering zullen brengen en het is mede het door den Bond verhoogde solidariteitsgevoel, dat er ons de kracht toe geeft.

Dat is taal, een dienaar van Christus onwaardig. Ze is ontleend aan het woordenboek der socialistische volksmensen.

Ze past in den stijl der moderne vakverenigingen. Door dat „zichzelf meer gaan voelen“ wordt de predikantenstand niet opgeheven, maar juist naar beneden gehaald.

Tekstcritiek en Schrifteritiek.

Telkens heeft de predikant weetgierigen catechisanten en gemeenteleden duidelijk te maken het onderscheid tusschen Tekstcritiek en Schrifteritiek.

Onlangs bleek, dat zelfs Dr. Netelenbos beide niet uit elkander kon houden.

Daarom is het niet van onpas om het antwoord mee te deelen, dat „De Wachter“ op een desbetreffende vraag gaf:

Wat het eerste punt aangaat zij dezen broeder mededeeld, dat er van de Bijbelboeken verschillende handschriften zijn, die op sommige plaatsen niet geheel met elkander overeenkomen. Zoo zijn er handschriften, waarin de tekst 1 Joh. 5 vs. 7 niet voorkomt. En nu is het natuurlijk de vraag: welk handschrift hebben we te prefereren. Dat is dus een kwestie van tekstcritiek, de vraag, welke de juiste tekst is. Nu zijn er mannen, die meenen te mogen zeggen, dat het de beste handschriften zijn, welke genoemd tekst niet hebben, en die daarom van oordeel zijn, dat ze er door een overschrijver zijn tusschen gevoegd. Bij zulk een oordeel is uiteraard groote voorzichtigheid noodig. Maar een dergelijke vraag, of zulk een tekst al dan niet echt is, heeft niets gemeen met de Schrifteritiek, die den Bijbel toest aan zijn „geloovig bewustzijn“.

HEPP.

Vragenbus.

Gevraagd wordt naar de beteekenis der uitdrukking verborgenheid des geloofs, 1 Tim. 3:9. Verborgenheid ziet in de brieven van Paulus veelal op iets, dat vroeger niet was geopenbaard, maar nu in heerlijkheid is bekend geworden, een duidelijk voorbeeld levert Ef. 1:9. Thans is die verborgenheid, wel geopenbaard, men kent haar, maar ze is daarom nog geen werkelijkheid geworden. Vandaar dat ze slechts kan aanvaard worden in het geloof, 1 Tim. 3:9.

F. W. G.

Men vraagt ons naar de beteekenis van plaatsen als Hd. 18:4, 28:23, 2 Kor. 5:11, waar sprake is van het bewegen tot het geloof. Het is natuurlijk volkomen waar, dat alleen de Heilige Geest de harten opent en tot het geloof brengt. Maar waar het Woord werkt, daar werkt ook de Geest en omgekeerd. Het Woord is nooit ten zegen dan door den Geest en niemand komt tot bewust geloof, of hij heeft den inhoud van zijn geloof uit het Woord. Nu is de werking des Geestes verborgen, daarom kan een apostel niet anders doen dan het Woord prediken, zoo goed hij kan, hij kan bezwaren trachten te weerleggen, maar hij mag er ook op rekenen, dat God, die hem riep, ook zijn werk zegenen zal, d.w.z. den Geest zal paren aan de prediking. Daarom kan de apostel zijn werk noemen: bewegen tot het geloof.

De getuigenis, 1 Joh. 5:9, doelt op de prediking die God door Zijn apostelen en in de wereld doet uitgaan en die getuigenis heet, omdat ze is een verkondigen van hetgeen men gezien en gehoord heeft, vgl. 1 Joh. 1:1. Zakelijk ziet dus getuigenis op dezelfde prediking, waardoor Paulus tracht te bewegen tot het geloof, maar het beslot die prediking uit een ander oogpunt.

F. W. G.

Gevraagd wordt, hoe in 1 Joh. 2:2 kan staan, dat Christus is een verzoening voor onze zonden, maar ook voor de zonden der geheele wereld.

Johannes wil laten zien, hoeveel het werk van Christus waard is. Het is voldoende, om voor onze zonden te betalen, het is voldoende om voor aller zonden te betalen. Van de toerekening is op deze plaats geen sprake. De apostel zegt niet, wien het werk van Christus ten goede komt, maar hoe groot de heerlijkheid van den Voorspraak is. Over de toerekening gaat het vervolg handelen. Ook Joh. 3:16 geeft nader licht. Gods liefde gaat uit naar de wereld, een iegelijk, die geloof ontvangt deel aan Christus. Er ligt in 1 Joh. 2:2 tevens opgesloten, dat iedereen tot Christus kan gaan, Zijn werk is er nooit te gering voor.

F. W. G.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Onwaardige Preek.

Onwaardige preek noem ik de predikatie van Dr. Geolkerken getiteld „Machteloosheid en krachteloosheid der Kerk“ in welke predikatie het „Getuigenis“ van de Generale Synode in den hoek gedruwd wordt.

Onwaardig, omdat valsche beschuldigingen tegen de Geref. Kerken worden ingebracht. We lezen op bladz. 12: „... „ach men zegt wel, dat ontfoming nu juist niet de grootste geestelijke kracht der Gereformeerden is en ik vrees, dat helaas! van dit zeggen, — maar al te veel waar is“. Omdat ontfoming nu juist niet de grootste geestelijke kracht der Geref. is, komen de Geref. ongetwijfeld op het gebied der armenzorging, van verpleging van zieken, dooven, blinden, krankzinnigen enz. zoo verre achter andere kerken!“

Omdat ontfoming nu juist niet de grootste geestelijke kracht der Geref. is, daarom wordt er niets gedaan en gevoeld voor de Zending (zie komende acta van de Synode van Loenwarden 1920). Met dit door Dr. G. geconstateerd feit is ook in volle overeenstemming, dat er predikanten der Geref. Kerken zijn, die nadat zij 2 maal in eigen kerk gepredikt hebben, des avonds ook nog gelegenheid zoeken om het Evangelie des Kruises te prediken aan menschen, die den Heere Jezus niet kennen en dat alleen omdat de ontfoming van Christus hen drijft.

Op blz. 15 lezen we van de redekavelende Schriftgeleerden, die twisten met de 9 discipelen wij die onmachtig bleken den stommen geest uit te werpen uit een door den duivel bezeten kind. De Schriftgeleerden werden stil als Jezus van den berg der verheerlijking weerkeert tot zijn achtergebleven discipelen. Zij weten zich in de tegenwoordigheid van Jezus. En dan staat er: „Zoo zal 't ook nu nog gaan als Jezus bij ons gezien wordt“. En even verder in betrekking tot 't opiaandige geloof van den vader van het kind: „Zoo zal 't ook nu nog gebeuren als de menschen Jezus maar in Zijn Kerk kunnen vinden“. Daarin lees ik de beschuldiging, dat de kerk (de Geref.) daarom zoo machteloos is, omdat de menschen Jezus niet in de kerk vinden.

Is deze beschuldiging een zelfbeschuldiging, is ze een aanklacht tegen de Geref. Kerk, die Dr. G. dient? Als zij een beschuldiging is tegen de Geref. Kerken, dan is zij valsche. Al is er inzinking, al is er versterving ook, daar is door Gods genade ook leven. Leven dat toont dat Christus met Zijn genade en geest bij ons woont. Leven dat biddend-werkend zoekt de eere Gods en de komst van Zijn koninkrijk.

Op blz. 11 lezen we: „Wee onzer wanneer wij ons wijs maken, dat wat God de Heere van ons eischt alleen en uitsluitend is, dat wij onszelven onbesmet zullen bewaren van den geest die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid“. Wie maakt dat zichzelf wijs? Neen, maar men moet het eene doen en het andere niet nalaten. Daarom is het eisch van het Woord „te waken en te strijden tegen afdoling in belijdenis en wandel binnen eigen kring“ (zie blz. 16). Eisch Gods is het zichzelf onbesmet te bewaren van de wereld. Eisch Gods, de deugden Gods te verkondigen, die ons uit de duisternis groepen heeft tot Zijn wonderbaar licht, zooals 't Getuigenis zegt. En terecht spreekt het Getuigenis van ons. Daar spreekt geen zelfgenoegzaamheid, maar daarin spreekt Gods genade zich uit. Daarom zal ik en alle Geref. met mij, die den Heere Jezus liefhebben spreken, omdat wij gelooven en in gehoorzaamheid ook aan Jezus bevel een doodkranke wereld roepen tot Christus.

Eindelijk Dr. G. klemeert het getuigenis zonder daar recht toe te hebben. Want waarlijk, dat getuigenis heeft niet de bedoeling „om een lange lijst op te maken van de velerlei zonden en ziekten van onzen tijd“. „Constaateert niet slecht dat 't met de wereld van onzen tijd zoo erg is“. Maar gegrepen door liefde voor het werk Gods heeft het de bedoeling op te wekken om te strijden voor het geloof, dat eenmaal den heiligen is overgeleverd. Het roept tot waken en bidden, tot arbeiden in het Evangelie, om de gemeente als een reine maagd aan éenen man voor te stellen, n.l. aan Christus. En daarin volgt de kerk slechts haren Heer, die in de brieven aan de Zeven gemeenten, die in Klein-Azië zijn, eenmaal opriep om Zijn Woord te bewaren. Daar wordt evenmin als in het Getuigenis uitdrukkelijk gesproken van gemeenschaps-oefening met den levenden Christus en op Zijn voortdurende werking in ons en voor ons door den H. Geest, hoewel dit natuurlijk noodzakelijk is. Pergamus en Thyatire bijv. worden uitdrukkelijk gewaarschuwd tegen wereldgelijkvormigheid, Openb. 2:14 en 20. Met kracht wordt opgekomen voor de zuiverheid der leer. Openb. 2:2 en 15. Op 't leven der liefde voor Hem wordt nadruk gelegd. Openb. 3:14—20. Allen opgewekt om te strijden en strijdende te overwinnen. En waar wij niet anders willen zijn dan leerjongeren van Christus daarom waarschuwde de Synode met den ernst der liefde tegen de gevaren, die het leven der kerk bedreigen. Zijnde in de wereld heeft de kerk des Heeren te toonen, dat zij niet is van de wereld. Zoo zal de wereld bekennen, dat God met ons is (Zach. 8:23) haar ten zegen.

Reformatie, wij hebben die dringend nodig. Daarom noodig critiek. Echter geen „doodloze schreeuwriek“, maar critiek „die waarlijk opkomt uit de liefde voor de kerk van Christus“.

Schoonoord.

J. v. d. MEULEN.